

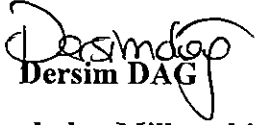

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 18698
Tarih : 20.05.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİS BAŞKANLIĞINA

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.20/05/2022

Dersim DAG

Diyarbakır Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Açlık grevleri yaklaşık yüzyıl önce hak arama, bir olayı veya tutumu protesto etme, istekleri kabul ettirme amacıyla katılanların yemek yemeyerek, kendilerini aç bırakma şeklinde ortaya çıkan bir yöntemdir. Açlık grevine katılanların çoğu siyasi amaçlara ulaşmak için bu yöntemi kullanmaktadır. Açlık grevi ve ölüm oruçlarında katılımcının amacı ölmek değil, daha iyi bir yaşam olduğuna inandığı taleplerini kabul ettirmektir.

Bilinen en ünlü açlık grevcisi ise grevi bir pasif direniş yöntemi olarak benimseyen ve hiçbiri 21 günü geçmeyen çok sayıda açlık grevi gerçekleştirmiş olan Gandi'dir. Türkiye'de açlık grevleri yeni olmamakla birlikte, ilk ses getiren açlık grevi ise 12 Eylül'ün ardından Diyarbakır Cezaevi'nde gerçekleşti. Sonraki en büyük grev, 1996 yılında Buca cezaevinde yaşanmış ve 12 mahpus yaşamını yitirmiştir. Türkiye'de 2000 yılının Kasım ayında, siyasi hükümlüler arasında, F tipi cezaevlerini protesto için yeni bir açlık grevi/ölüm orucu başlatılmış ve kırkın üzerinde mahpus yaşamını yitirmiştir. Yakın zamanda 7 Kasım 2018'de siyasi açıklamalarından dolayı milletvekilliği düşürülen ve cezaevine gönderilen Leyla Güven, adil yargılanma ve Abdullah Öcalan üzerindeki tecritin kaldırılması talebiyle açlık grevine girdi. Güven ile aynı talepleri olan çoğunluğu cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerden oluşan 3 bin 235 kişinin katıldığı açlık grevi eylemleri 200. günün sonunda, Öcalan'ın "sonlandırılmasını bekliyorum" çağrısı sonrası Güven, "Eylemimiz amacına ulaşmıştır" diyerek açlık grevini bitirdi. 200 gün süren açlık grevi eyleminde 8 kişi yaşamını yitirdi. Cezaevlerinde yaşanan kötü koşulları protesto etmek için hükümlüler halen bazı cezaevlerinde açlık grevi ve ölüm oruçlarını sürdürmektedir.

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	-İnsan Haklarını İnceleme -Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 24 Mayıs 2022	Esas No: 2/4468

TBMM KANUNLAR VE KARAR BAŞKANLIĞI
20 Mayıs 2022
Numara:

TBMM GENEL İDARE BAKANLIĞI
20 Mayıs 2022
No. 1018936
İBYYBBAK GENELİDİR

Açlık grevleri ve ölüm oruçlarının yapıldığı zamanlarda, en önemli sorunlardan bir tanesi de tıp etiğini de ilgilendiren katılımcılara yönelik girişilen müdahalelerdir. Çoğu zaman cezaevlerinde katılımcılara zorla yemek yedirme müdahalesinde bulunarak grevin sonlanması amaçlanmaktadır. Oysa bu durum eylemcinin haklarına aykırı bir durumu ortaya koymaktadır.

Malta Bildirgesi'nde açlık grevleri konusunda insan ve hasta haklarını ifade eden bir çerçeve metindir. Bu metin iki soruya açıklık getirmektedir: Birincisi; açlık grevini sürdüren kişiyi izleyen doktor artık o kişinin hekimi sayılmalıdır. Bu doktor, kişinin bilinci kapanıncaya kadar açlık grevindeki kişinin izni olmaksızın onu zorla beslemeyecektir. İkincisi, açlık grevi yapanın bilinci kapandığında ise onunla daha önce yaptığı görüşmeler doğrultusunda kendi vicdanına göre davranacaktır veya onun doktorluğunu yapmayı kabul etmeyecektir.

Avrupa Konseyi üyesi devletlerin imzasına açılan ve şu ana kadar 15'ten fazla devletin imzaladığı İnsan Hakları Biyotıp Sözleşmesi de, herhangi bir tıbbi müdahalede insan hakları ve insan haysiyetinin korunmasına vurgu yapmaktadır. Sözleşme'nin 5. Maddesinde şu ifadeler yer almaktadır; "Sağlık alanında herhangi bir müdahale ilgili kişinin bu müdahaleye özgürce ve bilgilendirilmiş bir şekilde muvafakat etmesinden sonra yapılabilir. Bu kişiye önceden, müdahalenin amacı ve niteliği ile sonuçları ve tehlikeleri hakkında uygun bilgiler verilecektir. İlgili kişi muvafakatini her zaman serbestçe geri alabilir."

Türk Tabipler Birliği'nin 10-11 Ekim 1998 tarihindeki Genel Kurul'da kabul ettiği Hekimlik Meslek Etiği Kurallarının ilkelerine göre; "Görevini yerine getirirken, hekimin uyması gereken evrensel tıbbi etik ilkeleri, yararlılık, zarar vermeme, adalet ve özerklik ilkeleridir" (md.5). "Hekim mesleğini uygularken vicdani ve mesleki bilimsel kanaatine göre hareket eder" (md.8). "Hekim hastasının sağlığı ile ilgili kararlar alırken; bilgilendirme hakkı, aydınlatılmış onam hakkı, tedaviyi kabul ya da ret hakkı, vb. hasta haklarına saygı göstermek zorundadır" (md.21). "Hekim, muayene ve tedavi olanaklarını bilinçli olarak reddeden tutuklu ve hükümlülere bu davranışlarının sonuçlarının neler olabileceğini açıklar. Zorla muayene ve tedavi yolu deneyemez, öneremez" (md.36). "Bu kurallarda yer almayan durumlarla karşılaşıldığında, hekim, genel etik ilkelere, ulusal düzenlemelere, uluslararası düzeydeki bildirge ve sözleşme hükümlerine uyar" (md.45). "Acil durumlar ile, hastanın reşit olmaması veya bilincinin kapalı olduğu veya karar veremeyeceği durumlarda yasal temsilcinin izni alınır..."(md,26/2).

Oysa 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "Cezayı çekme, güvenlik ve iyileştirme programına uyma" başlıklı 26. maddenin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan, "Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür (md,26/1). Hükümlü, ceza infaz kurumunun güvenlik ve iyileştirme programlarına tam bir uyum göstermekle yükümlüdür.

Her ne amaçla olursa olsun, bilerek kendi yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye düşürecek eylemlere girişmeleri, cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlali sayılır (md,26/2).

Görüldüğü üzere söz konusu ibareler, müdahalenin kabul edilebilirliği açısından aranan şartları taşımaktan çok uzaktır. Mevzuatta kaynaklanan muğlaklıktan kaynaklı, cezaevi yönetimlerine keyfi müdahale ve hukuksuzca davranma hakkı doğmaktadır. Keza Anayasa Mahkemesinin çoğu zaman cezaevi yönetimlerini hak ihlallerinde sorumlu tutması, hukuksuzluğun açıkça ilanıdır.

Anayasa'nın 17.maddesine göre, “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz, rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz...”

Açlık grevleri ve ölüm oruçları çoğu zaman siyasi bir eylem olduğundan bu girişimde bulunanların, süreç boyunca her türlü baskıya dayalı girişimden korunması ve bu eylem süresince uluslararası standartlara her koşulda uyan bir yaklaşımla izlenmeleri gerekmektedir.

Dolayısıyla İşbu yasa teklifiyle; 5275 sayılı yasanın 26. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasının kaldırılarak, açlık grevi ve ölüm orucuna katılanlara kamu makamlarınca keyfi müdahalede bulunabilmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Değişiklikle hükümlülere keyfi müdahalelerin önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Madde 1- 13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 26. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan “Hükümlü, hapis cezasının yerine getirilmesine katlanma ve bu amaçla düzenlenen infaz rejimine uygun tutum ve davranışlar içinde bulunmakla yükümlüdür ve hükümlü, ceza infaz kurumunun güvenlik ve iyileştirme programlarına tam bir uyum göstermekle yükümlüdür. Her ne amaçla olursa olsun, bilerek kendi yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini tehlikeye düşürecek eylemlere girişmeleri, cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlali sayılır.” İbareleri kanun metninden çıkarılmıştır.

Madde 2- Bu kanun hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.